

Coflyfr y Cod Ymddygiad

Rhifyn 4 Ebrill 2015

Tu fewn

Rhagair yr Ombwdsmon 1

Cwflwyniad 3

Crynodebau Achosion

Dim tystiolaeth o dor-amod 4

Nid oes angen gweithredu 8

Cyfeiriwyd at bwyllgor safonau 10

Cyfeiriwyd a Banel Dyfarnu Cymru 12

Mwy o Wybodaeth 13

Rhagair yr Ombwdsmon

Dyma fy ail Goflyfr y Cod Ymddygiad fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

O'r 17 o achosion sydd wedi'u cynnwys yn y rhifyn hwn, nid oedd deg yn dangos dim tystiolaeth o dor-amod; nid oedd angen gweithredu yn achos pedwar ac arweiniodd tri at gyfeirio at Bwyllgor Safonau. Ni chafodd dim ei gyfeirio at Banel Dyfarnu Cymru.

Yn y rhifyn diwethaf cyfeiriais at fy agwedd lem tuag at gwynion blinderus, a'r angen i sicrhau, mewn cyfnod o doriadau yn y sector cyhoeddus, bod ein hadnoddau cyfyngedig yn cael eu neilltuo ar gyfer y cwynion mwyaf difrifol a bod adnoddau'r trethdalwr yn cael eu gwario ar y meysydd lle mae'r angen mwyaf. Wrth i gynghorau wynebu heriau cynyddol rwyf yn gobeithio y gallwn sicrhau synnwyr cyffredin er lles pawb.

Gyda hyn mewn cof rwyf yn falch o gyhoeddi prawf dau gam diwygiedig y byddaf yn ei ddefnyddio wrth benderfynu a ddylid ymchwilio i gwynion bod y Cod wedi cael ei dorri ynteu a ddylid parhau ag ymchwiliad hyd at y cam o gyfeirio'r mater i bwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru.

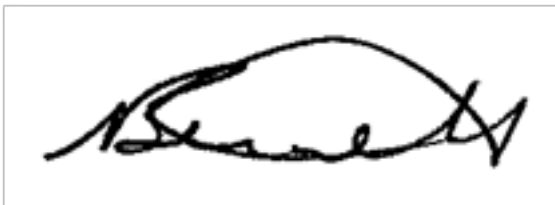
O hyn ymlaen bydd Prawf Lles y Cyhoedd – a fydd yn ystyried unrhyw ffactorau lles y cyhoedd a all fod yn gysylltiedig ag achos.

(Parheir trosodd)

Gwneir hyn i sicrhau y byddaf yn gallu parhau i ymchwilio i gwynion difrifol er mwyn cadw hyder y cyhoedd mewn safonau bywyd cyhoeddus. Mae rhagor o wybodaeth am y prawf diwygiedig a'r ffactorau lles y cyhoedd y gallaf eu defnyddio wedi ei chynnwys yn Adran 1 y Canllawiau diwygiedig. Mae newidiadau eraill yn cynnwys canllawiau pellach ar y defnydd o gyfryngau cymdeithasol a mynegiant gwleidyddol a dau siart llif sydd wedi'u dylunio i roi cymorth ac eglurder i aelodau ar fater buddiant.

Mae copïau ar gael i'w llwytho i lawr ar fy ngwefan yma.

Gobeithiaf y bydd y Canllawiau'n parhau i fod yn adnodd defnyddiol i aelodau pan fyddant yn ystyried eu hymrwymadau o dan y Cod a'i fod yn cynnig sicrwydd i bawb o ymrwymiad y swyddfa hon i les y cyhoedd.



Nick Bennett
Ombwdsmon

Cyflwyniad

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ystyried cwynion bod aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru wedi gweithredu'n groes i'r Cod Ymddygiad. Mae'r Ombwdsmon yn ymchwilio i gwynion o'r fath o dan ddarpariaethau Rhan III Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r Gorchmynion perthnasol a wneir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan y Ddeddf.

Pan fydd yr Ombwdsmon yn penderfynu y dylid ymchwilio i gŵyn, mae yna bedwar canfyddiad, sydd wedi'u nodi yn adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, y gall yr Ombwdsmon eu datgan:

- (a) nad oes tystiolaeth bod unrhyw achos o weithredu'n groes i god ymddygiad yr awdurdod;
- (b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau mewn cysylltiad i'r materion a fu'n destun i'r ymchwiliad;
- (c) bod angen cyfeirio'r mater i swyddog monitro'r awdurdod, i'w ystyried gan y pwyllgor safonau;
- (d) bod angen cyfeirio'r mater i Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer dyfarniad gan dribiwnlys (mae hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Yn amgylchiadau (c) a (d) uchod, mae'n ofynnol i'r Ombwdsmon gyflwyno adroddiad am yr ymchwiliad i'r pwyllgor safonau neu dribiwnlys Panel Dyfarnu Cymru, yna byddant hwy'n ystyried y dystiolaeth a ganfuwyd gan yr Ombwdsmon, ynghyd ag unrhyw amddiffyniad a gyflwynir gan yr aelod dan sylw. Hwyl hefyd fydd yn penderfynu a oes achos o weithredu'n groes i'r Cod ai peidio, ac os oes, pa gosb (os o gwbl) y dylid ei chyflwyno.

Mae'r Llyfr Achosion Cod Ymddygiad yn cynnwys crynodebau o'r adroddiadau hynny lle cafwyd un o'r canfyddiadau wedi'u gosod allan uchod. Er hynny, yn achos canfyddiadau (c) a (d), bydd y Coflyfr Cod Ymddygiad ond yn cynnwys crynodebau'r achosion hynny y mae gwrandawiadau wedi'u cynnal gan y pwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru, a bod canlyniad y gwrandawriad hwnnw'n hysbys. Mae'r rhifyn hyn yn gorchuddio Hydref 2014 i Mawrth 2015, ond hefyd yn cynnwys crynodebau achosion henach, ble mae gwrandawiadau pwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru wedi ei gynnal yn ystod y cyfnod yma.

Crynodebau Achosion

Dim tystiolaeth o dor-amod

Cyngor Sir Ceredigion – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201401053 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Chwefror 2015

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Sir Ceredigion ("y Cyngor") wedi methu â datgan buddiant mewn cais cynllunio, er bod cysylltiad personol agos rhyngddo a'r ymgeisydd. Honnwyd ymhellach fod y Cynghorydd wedi datgan buddiant personol mewn cysylltiad â'r un cais yng nghyfarfodydd y Cyngor Cymuned.

Ar ôl ystyried y wybodaeth a oedd ar gael, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd tystiolaeth bod y Cynghorydd wedi torri'r Cod.

Cyngor Sir Ynys Môn – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201400183 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Chwefror 2015

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Sir Ynys Môn wedi torri'r Cod Ymddygiad i aelodau yn ystod y cyfarfod o'r Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion a gynhaliwyd ar 8 Ionawr 2014 ("y cyfarfod"). Cyhuddwyd yr aelod o ddefnyddio ei swydd yn amhriodol a methu â datgan buddiant rhagfarnus mewn trafodaethau a oedd yn ymwneud â chais cynllunio am godi tyrbîn gwynt. Dywedodd yr achwynydd fod yr aelod cyhuddedig a'r ymgeisydd ill dau'n ffermwyr yn yr un ardal ac roedd yn amau bod yr aelod cyhuddedig wedi darllen datganiad a baratowyd gan yr ymgeisydd i'r cyfarfod er mwyn osgoi penderfyniad y Cyngor i beidio â chaniatáu iddo siarad yn y cyfarfod.

Nid oedd yr ymchwiliad wedi canfod unrhyw dystiolaeth bod buddiant gan yr aelod cyhuddedig yn y mater a oedd dan sylw. Gan nad oedd unrhyw dystiolaeth a oedd yn awgrymu bod yr aelod cyhuddedig, neu rywun â chysylltiad agos ag ef, wedi ymwneud mewn ffordd benodol â'r ymgeisydd a/neu ei fod yn gysylltiedig â'r cais, nid oedd yr Ombwdsmon wedi'i argyhoeddi y byddai rhywun gwrthrychol yn ystyried yn rhesymol fod ffactorau fel buddiant cyffredin mewn ffermio ac agosrwydd rhwng safle'r cais a chyfeiriad cartref yr aelod yn rhai mor arwyddocaol fel y byddid yn credu bod gan yr aelod fuddiant yn y mater. Ar ben hynny, nid oedd tystiolaeth bod yr aelod wedi darllen datganiad yr ymgeisydd yn uchel yn ystod y cyfarfod. Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd tystiolaeth bod yr aelod wedi torri'r Cod.

Cyngor Sir Ynys Môn – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201400184 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Chwefror 2015

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Sir Ynys Môn wedi torri'r Cod Ymddygiad i aelodau yn ystod y cyfarfod o'r Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion a gynhaliwyd ar 8 Ionawr 2014 ("y cyfarfod"). Cyhuddwyd yr aelod o gamddefnyddio ei swydd a methu â datgan buddiant rhagfarnus mewn trafodaethau a oedd yn ymwneud â chais cynllunio am godi tyrbîn gwynt. Dywedodd yr achwynydd fod yr aelod cyhuddedig a'r ymgeisydd ill dau'n ffermwyr yn yr un ardal sydd â chysylltiad â ffermydd gwynt.

Nid oedd yr ymchwiliad wedi canfod unrhyw dystiolaeth bod buddiant gan yr aelod cyhuddedig yn y mater a oedd dan sylw. Gan nad oedd unrhyw dystiolaeth a oedd yn awgrymu bod yr aelod cyhuddedig, neu rywun â chysylltiad agos ag ef, wedi ymwneud mewn ffordd benodol â'r ymgeisydd a/neu ei fod yn gysylltiedig â'r cais, nid oedd yr Ombwdsmon wedi'i argyhoeddi y byddai rhywun gwrthrychol yn ystyried yn rhesymol fod ffactorau fel buddiant cyffredin mewn ffermydd gwynt ac agosrwydd rhwng safle'r cais a chyfeiriad cartref yr aelod yn rhai mor arwyddocaol fel y byddid yn credu bod gan yr aelod fuddiant yn y mater. Ar ben hynny, nid oedd dystiolaeth bod yr aelod, tua adeg y cyfarfod, wedi cyflwyno unrhyw geisiadau am dyrbin gwynt a oedd yn cael eu hystyried gan y Cyngor. Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd dystiolaeth bod yr aelod cyhuddedig wedi torri'r Cod.

Cyngor Bro Morgannwg – Gwrthrychedd a phriodoldeb

Cyfeirnod achos 201305568 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Ionawr 2015

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Bro Morgannwg yn anfoesgar ac anghwrtais ac wedi siarad yn uchel ac yn ymosodol ag aelodau o'r cyhoedd ar ymweliad safle ar 16 Ionawr 2014. Cwynwyd hefyd fod yr aelod cyhuddedig wedi ymddwyn yn annheg ac yn unochrog drwy gerdded o'r safle gyda'r ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio ac nad oedd yr achwynydd yn ymddiried yn ei allu i benderfynu ar y cais mewn ffordd agored, deg a diduedd.

Terfynodd yr Ombwdsmon y rhan o'r ymchwiliad a oedd yn ymwneud ag ymddygiad anfoesgar ac anghwrtais am nad oedd dystiolaeth i ategu'r honiad ond ymchwiliodd i weddill y gŵyn.

Penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd dystiolaeth a oedd yn dangos bod y cod wedi'i dorri. Nid oedd dystiolaeth bod yr aelod cyhuddedig wedi ymddwyn mewn ffordd a oedd yn dangos na allai edrych yn ddiduedd ar y cais cynllunio. Nododd fod yr aelod cyhuddedig wedi caniatáu i gynrychiolydd o'r ddau grŵp annerch y Pwyllgor Cynllunio yn ystod yr ymweliad safle. Nid oedd yr Ombwdsmon wedi'i argyhoeddi ychwaith fod yr aelod cyhuddedig wedi cerdded o'r safle gan drafod materion â'r ymgeiswyr.

Cyngor Cymuned Abertyleri a Llanhilledd – Gwrthrychedd a phriodoldeb

Cyfeirnod achos 201401414 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Ionawr 2015

Honnwyd bod yr aelod cyhuddedig wedi datgelu gwybodaeth gyfrinachol ynghylch materion cyflogaeth o fewn y Cyngor i bersonau y tu allan i'r Cyngor. Dechreuodd yr Ombwdsmon ar ymchwiliad i ganfod a oedd dystiolaeth a oedd yn awgrymu bod yr aelod cyhuddedig wedi torri'r Cod Ymddygiad.

Cafodd yr Ombwdsmon nad oedd y dystiolaeth a gasglwyd yn ystod yr ymchwiliad yn ddigon pendant i ategu'r honiad a wnaed a daeth i'r casgliad nad oedd dystiolaeth bod y Cod Ymddygiad wedi'i dorri mewn cysylltiad â'r mater dan sylw.

Cyngor Tref Penmaen-mawr – Uniondeb

Cyfeirnod achos 201306327 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Ionawr 2015

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Tref Penmaen-mawr ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad drwy fethu â datgan buddiant a chymryd rhan mewn trafodaethau am gais am grant i Gymdeithas Twristiaeth Penmaen-mawr (PENTA) yn ystod y cyfarfod o'r Cyngor a gynhaliwyd ym mis Tachwedd 2013.

Ar y sail mai gŵr yr aelod cyhuddedig oedd trysorydd PENTA, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad bod ganddi fuddiant mewn materion sy'n gysylltiedig â'r gymdeithas. Roedd y dystiolaeth yn cadarnhau bod yr aelod cyhuddedig wedi datgan buddiant yn y cais am grant yn ystod y cyfarfod ac wedi gadael yr ystafell. Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd tystiolaeth bod yr aelod cyhuddedig wedi torri'r Cod.

Cyngor Tref Tywyn – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201402641 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Tachwedd 2014

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Tref Tywyn ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad i aelodau yn ystod y cyfarfodydd o'r Cyngor a'r Pwyllgor Cyllid a gynhaliwyd ym mis Gorffennaf 2014, drwy fethu â datgan buddiant rhagfarnus a gadael yr ystafell yn ystod trafodaethau am y rhodd ariannol i Siambr Twristiaeth a Masnach Tywyn a'r Cylch ("y STM").

Ar ôl ymchwilio i'r mater ac ar y sail bod yr aelod cyhuddedig wedi hysbysebu yn llawlyfr twristiaeth y STM, a'i fod felly'n aelod o'r sefydliad, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad bod ganddo fuddiant mewn materion a oedd yn gysylltiedig ag ef. Roedd y dystiolaeth yn cadarnhau ei fod wedi datgan y buddiant hwn yn ystod y cyfarfodydd perthnasol. Roedd yr Ombwdsmon o'r farn nad oedd buddiant yr aelod cyhuddedig yn rhagfarnus gan na fyddai wedi effeithio ar ei allu i wneud penderfyniadau ar y mater er budd y cyhoedd. Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd tystiolaeth bod yr aelod cyhuddedig wedi torri'r Cod.

Cyngor Tref Tywyn – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201402642 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Tachwedd 2014

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Tref Tywyn ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad i aelodau yn ystod y cyfarfodydd o'r Cyngor a'r Pwyllgor Cyllid a gynhaliwyd ym mis Gorffennaf 2014, drwy fethu â datgan buddiant rhagfarnus a gadael yr ystafell yn ystod trafodaethau am y rhodd ariannol i Siambr Twristiaeth a Masnach Tywyn a'r Cylch ("y STM").

Roedd y dystiolaeth yn awgrymu, ar y sail bod yr aelod cyhuddedig wedi hysbysebu yn llawlyfr twristiaeth y STM, a'i bod felly'n aelod o'r sefydliad, fod ganddi fuddiant mewn materion a oedd yn gysylltiedig ag ef. Roedd y dystiolaeth yn cadarnhau ei bod wedi datgan y buddiant hwn yn ystod y cyfarfodydd perthnasol. Fodd bynnag, roedd yr Ombwdsmon o'r farn nad oedd buddiant yr aelod cyhuddedig yn rhagfarnus gan na fyddai wedi effeithio ar ei gallu i wneud penderfyniadau ar y mater er budd y cyhoedd. Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd tystiolaeth bod yr aelod cyhuddedig wedi torri'r Cod.

Cyngor Sir Fynwy – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201304608 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Hydref 2014

Cwynodd Mr M fod aelod o'r Cyngor Sir wedi gweiddi arno mewn cyfarfod o Gyngor Cymuned Llangatwg Feibion Afel ar 5 Gorffennaf 2012, gan ddweud ei fod wedi codi arwydd ar gât ynghylch cais cynllunio yr oedd hi wedi'i gyflwyno. Gwadodd Mr M ei fod wedi gwneud hyn. Dywedodd Mr M fod yr aelod wedi aros gyda'i gŵr y tu allan i'r man cyfarfod ar ôl y cyfarfod o'r Cyngor a'i bod hi wedi gweiddi'n uchel ac yn ymosodol ar Mr M. Roedd y cyfarfod yn gallu clywed gweiddi ond nid yr hyn a ddywedwyd. Cafwyd gwybod drwy wneud ymholiadau fod yr aelod wedi datgan buddiant personol a rhagfarnus pan ystyriwyd ei chais cynllunio a'i bod wedi gadael y cyfarfod tra oedd y cais yn cael ei ystyried.

Penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd tystiolaeth bod y Cod Ymddygiad wedi'i dorri.

Cyngor Cymuned Llangatwg Feibion Afel – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201304707 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Hydref 2014

Cwynodd Mr M fod aelod o'r Cyngor Cymuned wedi gwneud sylwadau mewn ffordd fygythiol ac ymosodol wrth iddo adael cyfarfod o Gyngor Cymuned Llangatwg Feibion Afel ar 5 Gorffennaf 2012, a oedd yn cynnwys cyfeiriadau at arwydd a godwyd ar gât fferm yr aelod yn gwrthwynebu ei gais cynllunio.

Ar ôl ystyried yr holl dystiolaeth, penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd tystiolaeth bod y Cod Ymddygiad wedi'i dorri.

Nid oes angen gweithredu

Cyngor Cymuned Tredemel – Gwrthrychedd a phriodoldeb

Cyfeirnod achos 201405156 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Chwefror 2015

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Cymuned Tredemel wedi camfanteisio ar ei swydd a hefyd wedi dwyn anfri ar swydd yr aelod a'r Cyngor Cymuned.

Yn benodol, cwynodd Mr A fod yr aelod wedi fandaleiddio glan yr afon y tu allan i'w eiddo; ei fod wedi codi gât yn anghyfreithlon ar draws lôn fynediad a rennir; a'i fod wedi codi arwyddion yn gwahardd cŵn o'r lôn a oedd yn honni eu bod wedi'u codi drwy orchymyn y Cyngor Cymuned.

Roedd yr Ombwdsmon wedi ystyried gwahanol ddogfennau, gan gynnwys cofnodion cyfarfodydd, ffotograffau o'r mannau a oedd yn destun anghydfod, sylwadau'r aelod cyhuddedig am y gŵyn, a chopïau o ohebiaeth rhwng cyfreithwyr y ddwy ochr.

Nid oedd yr Ombwdsmon wedi canfod unrhyw dystiolaeth a oedd yn awgrymu bod y Cod wedi'i dorri mewn cysylltiad â dwy elfen gyntaf y gŵyn, ond cafodd dystiolaeth a oedd yn awgrymu'n gryf bod y Cod wedi'i dorri mewn cysylltiad â'r drydedd elfen. Roedd yr Ombwdsmon wedi ystyried difrifoldeb y tor-amod posibl, ynghyd ag amgylchiadau lliniarol a daeth i'r casgliad ei bod yn annhebygol y byddai sancsiwn yn cael ei osod pe byddai'r mater yn cael ei gyfeirio at y pwyllgor safonau perthnasol. Felly, penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd angen cymryd camau pellach mewn cysylltiad â'r mater hwn.

Cyngor Tref Tywyn – Atebolrwydd a gweithredu agored

Cyfeirnod achos 201403463 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Chwefror 2015

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Tref Tywyn ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad i aelodau yn ystod y cyfarfodydd o'r Cyngor a'r Pwyllgor Cyllid a gynhaliwyd ym mis Gorffennaf 2014, drwy fethu â datgan buddiant rhagfarnus a gadael yr ystafell yn ystod trafodaethau am y rhodd ariannol yn 2014 i Siambr Twristiaeth a Masnach Tywyn a'r Cylch ("y STM").

Ym mis Gorffennaf 2014, cafodd y Pwyllgor Safonau fod buddiant rhagfarnus gan yr aelod cyhuddedig mewn materion a oedd yn ymwneud â'r STM, oherwydd yr hanes o chwerwedd a'r anghydfod cyfredol rhwng y ddau barti. Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad bod ganddi fuddiant mewn materion a oedd yn ymwneud â'r STM yn ystod y cyfarfodydd a gynhaliwyd ym mis Gorffennaf 2014. Roedd y dystiolaeth yn cadarnhau nad oedd yr aelod cyhuddedig wedi datgan buddiant a/neu adael yr ystafell yn ystod y cyfarfodydd hyn pan drafodwyd y rhodd ariannol yn 2014 i'r STM.

Felly daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad bod tystiolaeth bod yr aelod wedi torri'r Cod ar yr achlysuron pellach hyn. Fodd bynnag, gan fod y cyfarfodydd wedi'u cynnal cyn y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau nid oedd yr Ombwdsmon wedi'i ddarbwylo y byddai'r Pwyllgor Safonau wedi gosod sancsiwn pellach pe byddai'r materion hyn wedi'u cyfeirio at y Pwyllgor Safonau a phe byddai'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu bod yr aelod wedi torri'r Cod ar yr achlysuron hyn. Felly, penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd angen cymryd camau pellach mewn cysylltiad â'r materion a ystyriwyd yn yr ymchwiliad.

Cyngor Tref Abergwaun ac Wdig – Atebolrwydd a gweithredu agored

Cyfeirnod achos 201306890 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Rhagfyr 2014

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod cyn-aelod wedi camarwain y Cyngor yn nifer o gyfarfodydd y Cyngor drwy roi'r argraff ei fod wedi cyflwyno cais i Gronfa Dreftadaeth y Loteri (CDL) am gyllid ar gyfer Coffáu'r Rhyfel Byd Cyntaf. Dywedodd y cyn-Gynghorydd fod ei gais i CDL wedi mynd drwy gam cyntaf y broses ac ymlaen i'r ail gam.

Ar ôl holi CDL, cafwyd mai dim ond wedi cyflwyno datganiad o ddiddordeb yr oedd y cyn-Gynghorydd ac nad oedd wedi gwneud cais am gyllid. Dywedodd yr achwynydd fod y diffyg gweithredu ar ran y cyn-Gynghorydd wedi peri ei bod yn rhy hwyr i wneud cais a bod nifer o sefydliadau lleol wedi cael eu siomi. Gwahoddwyd y cyn-Gynghorydd i gael cyfweiliad, ond ymddiswyddodd fel Cynghorydd Tref.

Cafodd yr Ombwdsmon ei bod yn bosibl bod y cyn-Gynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad ond, gan ei fod wedi ymddiswyddo, nid oedd angen cymryd camau pellach.

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent – Datgelu a chofrestru buddiannau

Cyfeirnod achos 201303994 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Rhagfyr 2014

Cwynodd Prif Weithredwr Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent fod aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad i aelodau drwy fethu â datgan buddiant personol a rhagfarnus yn llawn, a thrwy geisio defnyddio ei swydd yn amhriodol er ei fantais ei hun ac er mantais ei deulu drwy roi pwysau ar swyddogion y Cyngor i gyflymu'r broses o brynu eiddo yr oedd ei fab yn berchen arno ac yr oedd ganddo ef bridiant cyfreithiol arno. Yn ystod rhan o'r cyfnod dan sylw, yr aelod oedd aelod Gweithredol y Cyngor dros Strategaeth Economaidd a Datblygu.

Cafodd yr Ombwdsmon fod buddiant personol a rhagfarnus gan yr aelod mewn unrhyw agwedd ar fusnes y Cyngor a oedd yn ymwneud ag eiddo ei fab. Nid oedd wedi gweld tystiolaeth o unrhyw gyfarfod lle'r oedd yr aelod yn bresennol a lle nad oedd wedi datgan buddiant. Fodd bynnag, roedd o'r farn bod un neges e-bost, a anfonwyd ar ran yr aelod, yn awgrymu bod y Cod Ymddygiad wedi'i dorri. Cafodd fod yr aelod cyhuddedig wedi ceisio cael cyngor ar ei sefyllfa ac ar unrhyw ddatganiad o fuddiant y dylai ei wneud. Pan gyfwelwyd ef, derbyniodd yr aelod fod ganddo fuddiant personol a rhagfarnus yn y mater, ac y dylai fod wedi datgan buddiant.

Roedd yr Ombwdsmon wedi cymryd i ystyriaeth yr ymdrechion gan yr aelod i ddatgan ei fuddiant, y cyfaddefiad o'i gamgymeriad, a'r ffaith ei fod wedi ymddiswyddo fel aelod Gweithredol, a phenderfynodd nad oedd angen cymryd camau mewn perthynas â'r materion yr ymchwiliwyd iddynt.

Cyfeiriwyd at bwyllgor safonau

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – Datgelu a chofrestru buddiannau Cyfeirnod achos 201304901 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Tachwedd 2014

Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o'r Cyngor, tra oedd yn Gadeirydd Pwyllgor Rheoli Datblygu'r Cyngor, wedi methu â datgan buddiant personol mewn cyfarfodydd a'i fod wedi methu â gadael yr ystafell pan ystyriwyd ceisiadau cynllunio a oedd wedi'u cyflwyno gan gwmni y mae ei Gyfarwyddwr yn ffrind i'r aelod.

Cafodd yr Ombwdsmon fod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr aelod wedi methu â chydymffurfio â nifer o ddarpariaethau yn y Cod Ymddygiad, gan gynnwys ei fod wedi dwyn anfri ar ei swydd drwy ei weithredoedd; ei fod wedi cyfrannu i drafodaethau yng nghyfarfod y Pwyllgor a oedd wedi arwain at ohirio'r cyfarfod a gwneud cais pellach wedyn am fwy o dai; a'i fod wedi methu â datgan buddiant personol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor ar 12 Mai 2011, 18 Hydref 2012 a 21 Mawrth 2013. Cafodd yr Ombwdsmon hefyd fod yr aelod wedi methu â gadael yr ystafell mewn cyfarfodydd pan oedd ganddo fuddiant rhagfarnus ar 25 Tachwedd 2010, 14 Ebrill 2011, 12 Mai 2011, 18 Hydref 2012 a 21 Mawrth 2013; wedi ceisio dylanwadu ar benderfyniadau pan oedd ganddo fuddiant rhagfarnus ar 21 Mawrth 2013; a'i fod wedi gwneud sylwadau llafar pan oedd ganddo fuddiant rhagfarnus ar 21 Mawrth 2013.

Ar 20 Ionawr 2015, cafodd Pwyllgor Safonau'r Cyngor fod yr aelod cyhuddedig wedi torri nifer o rannau o'r Cod Ymddygiad a chafodd yr aelod ei atal am chwe mis. Gellir gweld penderfyniad y Pwyllgor Safonau yma.

Cyngor Sir Ynys Môn – Datgelu a chofrestru buddiannau Cyfeirnod achos 201304118 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Gorffennaf 2014

Cafodd yr Ombwdsmon Dros Dro gŵyn bod aelod o'r Cyngor Sir wedi torri'r Cod Ymddygiad wrth gyfathrebu â swyddogion y Cyngor ynghylch gwerthu darn o dir. Yn benodol, honnwyd bod yr aelod cyhuddedig wedi methu â datgan bod ganddo gysylltiad personol agos â darpar brynwr y tir. Yn ogystal â hyn, honnwyd bod yr aelod cyhuddedig wedi camddefnyddio ei swydd i gael mantais i'r darpar brynwr.

Ar ôl ystyried yr honiadau, penderfynodd yr Ombwdsmon Dros Dro ei bod yn briodol ymchwilio i'r posibilrwydd bod yr aelod cyhuddedig wedi torri'r Cod Ymddygiad.

Roedd yr Ombwdsmon Dros Dro wedi'i hargyhoeddi bod cysylltiad personol agos rhwng yr aelod cyhuddedig a darpar brynwr y tir oherwydd cyfeillgarwch hir a pherthynas deuluol. Daethpwyd i'r casgliad y dylai'r aelod cyhuddedig fod wedi ystyried a datgan buddiant personol pryd bynnag yr oedd yn siarad â Swyddogion y Cyngor neu'n ysgrifennu atynt ynghylch y gwerthiant a'r problemau a oedd yn gysylltiedig ag ef. Yn ogystal â hyn, roedd yr Ombwdsmon Dros Dro wedi'i ddarbwyllio bod buddiant personol yr aelod cyhuddedig yn y mater hwn wedi troi'n un rhagfarnus pan gymerodd ran mewn trafodaethau a gohebiaeth ynghylch telerau ac amodau'r gwerthiant tir.

Yn ogystal â hyn, daeth yr Ombwdsmon Dros Dro i'r casgliad bod y dystiolaeth at ei gilydd yn awgrymu bod yr aelod cyhuddedig hefyd wedi defnyddio ei swydd i gael mantais i'w gydnabod agos. Er ei bod yn bosibl bod gweithredoedd yr aelod cyhuddedig a'i ran yn y mater wedi arwain at fantais ariannol i'r Cyngor, byddai mantais glir a diamheuol (o ganlyniad i'r telerau a gynigiwyd) i gydnabod agos yr aelod cyhuddedig.

Penderfynodd yr Ombwdsmon Dros Dro y dylid cyfeirio'r mater at Swyddog Monitro'r Cyngor i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Gellir gweld penderfyniad y Pwyllgor Safonau yma. Mae'r aelod wedi cyflwyno apêl i Banel Dyfarnu Cymru.

Cyngor Cymuned Llanddulas a Rhyd-y-foel – Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch Cyfeirnod achos 201301821 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Gorffennaf 2014

Cafodd yr Ombwdsmon Dros Dro gŵyn gan aelod o'r Cyngor Cymuned fod aelod arall wedi gweithredu mewn ffordd amharchus a bwliaidd yn ystod cyfarfodydd o'r Cyngor ac yn ystod ymweliad â gweddwr Clerc ymadawedig y Cyngor.

Yn ystod yr ymchwiliad cyfwelwyd aelodau'r Cyngor a'r aelod cyhuddedig ynghylch y mater. Cafodd yr ymchwiliad fod yr aelod cyhuddedig wedi defnyddio ei swydd i weld gwybodaeth am resymau personol, yn groes i'r Cod Ymddygiad. Roedd hyn yn cynnwys ymweld yn ddirybudd â gweddwr'r Clerc ymadawedig. Roedd yr ymchwiliad wedi cael hefyd ei bod yn bosibl bod yr aelod cyhuddedig, wrth weithredu fel hyn, wedi dwyn anfri ar swydd yr aelod.

Gyda golwg ar ymddygiad yr aelod cyhuddedig yn ystod cyfarfodydd, nodwyd bod ei ymddygiad wedi digwydd yn ystod busnes y Cyngor ac y gellid ystyried ei fod o natur wleidyddol. Oherwydd hyn, gan fod Erthygl 10 o Ddeddf Hawliau Dynol 1998 yn gymwys, roedd ymddygiad yr aelod cyhuddedig wedi'i amddiffyn i fwy o raddau. Felly, ni ellid ystyried bod ei ymddygiad yn groes i'r Cod Ymddygiad.

Cafodd yr Ombwdsmon y dylid cyfeirio achos yr aelod cyhuddedig at Swyddog Monitro'r Cyngor i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Gellir gweld penderfyniad y Pwyllgor Safonau yma.

Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru

Nid oes crynodebau yn gysylltiedig â'r canfyddiad hwn.

Mwy o Wybodaeth

Rydym yn gwerthfawrogi unrhyw sylwadau neu adborth sydd gennych chi am Coflyfr y Cod Ymddygiad. Yn ogystal, byddem yn fodlon ateb unrhyw ymholiadau sydd gennych ynghylch ei gynnwys. Mae modd anfon unrhyw ohebiaeth o'r fath mewn neges e-bost at James.Merrifield@ombudsman-wales.org.uk neu i'r cyfeiriad canlynol:

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
1 Ffordd yr Hen Gae
Pencoed
CF35 5LJ

Ffôn **01656 644200**
Ffacs **01656 641199**
e-bost **holwch@ombwdsmon-cymru.org.uk (ymholiadau cyffredinol)**

Dilynwch ni ar Twitter: @Ombwdsmon

Ceir rhagor o wybodaeth am y gwasanaeth sy'n cael ei gynnig gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar ein gwefan www.ombwdsmon-cymru.org.uk